Posudek bakalářské diplomové práce Jana Párala
Proměny maskulinity ve filmové sérii o Jamesi Bondovi
(FSS MU, Brno 2012, 71 stran, školitel PhDr. Jaromír Volek, Ph.D.)

Jan Páral se ve své bakalářské práci soustředí na proměny maskulinity ve filmech o nejznámějším fiktivním agentu britské tajné služby, Jamesi Bondovi. Motivace, proč si jako materiál k prozkoumání dominantních modelů mužství zvolil právě tento svébytný monument populární kultury, shrnuje autor následovně: „*Důvod, proč jsme pro výzkum maskulinity vybrali právě fenomén Jamese Bonda, je poměrně prostý – má pro to ideální předpoklady: je to divácky úspěšný mediální formát s výraznou mužskou postavou, která odpovídá tradičním ideálům mužství, a má dlouholetou tradici, na které lze sledovat vývoj*." (s. 5) Vybrané téma je z hlediska mediálních studií relevantní a zajímavé. V tomto ohledu je nicméně trochu nešťastné, že diplomant svou studii neumisťuje v příslušném výzkumném poli pevněji a spokojuje se jen s několika nesystematickými odkazy na dřívější studie (s. 19).

Práce je koncipována jako výzkumná a je rozdělena do tří základních částí – teoretické, metodologické a analytické. V první části autor shrnuje poznámky o hegemonii, typech mužství a „vlivu médií na maskulinitu". Jak je zřetelné z posledního pojmenování (převzatého z názvu kapitoly), Páralova práce celkem dost trpí formulační nepřesností. **Přestože by tedy nashromážděný teoretický základ mohl být z věcného hlediska dostatečný, byl by mnohem přijatelnější a přehlednější v podobě aspoň trochu více promyšlené**. V této souvislosti by mne například zajímalo, jaký smysl má kapitola „Hegemonie", započatá úvahami o ideologických aparátech státu, jak je koncipuje Althusser, během níž diplomant stihne probrat ideologii u Mannheima a Halla a upozornit na Gramsciho hegemonii, uzavíraje seznamem modi operandi v pojetí Thompsona? Nebylo by rozumnější provést důkladnější a méně mnohomluvnou expozici, zvlášť když u jednotlivých konceptů není nijak komentována vzájemná návaznost? Nebo jiný příklad: je skutečně vhodné v bakalářské práci, která má ze své podstaty respektovat normy odborného stylu či šířeji akademického diskurzu, zařazovat do teoretického výkladu formulace jako „použijeme-li oblíbené reklamní motto, ženy si konečně mohou přijít na své" (s. 12)? Diplomant by měl podle mého názoru více reflektovat, že při promlouvání o populární kultuře je dobré být zpočátku spíše obezřetný a vyhýbat se banalizujícím prohlášením – přece jen Jan Páral prozatím není tak uznávanou autoritou jako Umberto Eco, aby si mohl dovolit psát jazykem popkultury a tvrdit, že jde o chytrou nadsázku.

V metodologické části diplomant shrnuje výzkumný cíl, formuluje hlavní výzkumnou otázku a provádí její operacionalizaci. Zde je poněkud nestandardní, že v tomto kroku vůbec nezohledňuje zvolenou výzkumnou metodu. Tou je diskurzivní analýza – autor bohužel nijak **tuto volbu nezdůvodňuje a lze se tedy jen dohadovat, zda zvažoval výhody a nevýhody kvalitativního a kvantitativního přístupu k textu**. Dále chybí sebereflexe – úvaha o roli výzkumníka. **Diskurz není definován úplně uspokojivým způsobem**, neboť autor bez rozmyslu a s podivuhodnou samozřejmostí kombinuje koncepci diskurzu u Foucaulta a Habermase. Rovněž se nevěnuje možným odlišnostem diskurzu, jak s ním pracuje Gee, jehož metoda diskurzivní analýzy je stanovena jako klíčová (z důvodu, že „*se tolik nespoléhá na lingvistiku*" s. 17) A opět nepřesnosti ve vyjadřování, kdy diplomant například píše: „*Bond se navíc po celou dobu existence udržel ve středním, masovém proudu populární kultury*." (s. 19)

Tedy mainstream, nebo masová kultura, nebo populární kultura? Je si autor vědom rozdílů mezi těmito koncepty, slitými tak samozřejmě do jedné věty?

Pro třetí, analytickou část práce je autorova záliba ve vágních formulacích místy až destruktivní. **Kapitoly jsou poněkud nesystematické a nepřehledné**. Za prvé, bylo by vhodné strukturovat text tak, aby si autor dobře vystačil s třemi úrovněmi nadpisu. Autor sice provádí zastírací manévr, kdy nadpisy čtvrté a vyšší úrovně už nečísluje a odlišuje je od textu jen graficky. Nicméně tím přehlednost ještě snižuje, vezmeme-li v úvahu relativně divokou úpravu „obyčejných" odstavců. Za druhé, bylo by vhodné strukturovat text tak, aby u čtenáře nevznikal matoucí dojem, že čte osekaný výklad děje šesti filmů namísto slíbené analýzy, která by měla interpretaci a deskripci vhodně kombinovat. Například v kapitole o identitách a vztazích by autor mohl komparovat syntetizující zjištění (vybudovaná pochopitelně na předcházející důkladné analýze hlavních i vedlejších postav) o způsobech konstruování mužské vs. ženské identity napříč zkoumanými filmy. Ve srovnání s jinými problematickými místy by to byla v podstatě změna kosmetická; přesto by významně usnadnila orientaci v textu. Pomineme-li, že analýza občas nahodile a z hlediska výzkumného záměru nepříliš konzistentně nabídne odkaz k historickému kontextu („*Británie má bohatou zkušenost s ženami v čele" ať už je to královna nebo premiérka*", s. 45); pomineme-li dále, že některé výroky jsou bez dalšího upřesnění hodnoceny jako vážně míněné a jiné jako ironické; pomineme-li dokonce i to, jak naivně autor zachází s komentáři odjinud („*Neunderf et al. [2009] ve své kvantitativní analýze, opět potvrzují naše zjištění...*" s. 28, podtržení KK), **nelze se nezastavit před pochybností o schopnostech kritického čtení** (resp. o jeho utopení v „popularizačním" stylu). Výmluvný je diplomantův závěr, kdy píše: „*Ačkoliv toto vysvětlení odporuje logice ideologie a dominance, zamysleme se – tradiční maskulinita se dívala na ženy velmi negativně – proč by ale měl muž chtít životní partnerku, kterou opovrhuje? Nebyl by šťastnější, kdyby měla atributy, které on tolik uznává? Jakkoliv se zásluha na zrovnoprávnění pohlaví přisuzuje především ženám, víme, že u obrazného ideologického kormidla byli muži, a proto bylo nezbytné, aby především oni ustoupili a změnili názor*." (s. 65) Lze takto samozřejmě a kratince popřít relevanci konceptů ideologie a hegemonie? Lze takto naivně a přesto povýšenecky marginalizovat celé feministické hnutí a jeho úsilí o redefinici mocenských vztahů i samotných genderových identit? Nemyslím si to a zdá se mi jedině případné odkázat zde na Foucaultovu myšlenku pozitivní moci diskurzu. Ideologický kruh patriarchátu zůstává nerozlomen - respektive, oklikou je znovu legitimizován. Tato charakteristika předkládané práce mi připadá velmi varovná a požádala bych proto diplomanta o **jasné a věcné** vysvětlení takto formulovaného prohlášení.

Formálním náležitostem kladeným na tento typ prací Páralův text vyhovuje: práce splňuje předepsaný rozsah, je vybavena anotací, klíčovými slovy, rejstříkem, citační norma je jednotně dodržována. Gramaticky je v pořádku, z hlediska stylistického jen zopakuji, že příliš nerespektuje pravidla odborného stylu.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit jako dostatečnou (D).

V Brně 18. června 2012 Kateřina Kirkosová